

TAM GIAI TÔNG VÀ TRIẾT LÝ PHỔ PHÁP TRONG VĂN HÓA PHẬT GIÁO TRUNG HOA

Nguyễn Ngọc Thơ*

Nguyễn Thanh Phong**

Tóm tắt: Tam giai tông là một tông phái Phật giáo Trung Hoa thời Tùy - Đường do Thiền sư Tín Hành (540-594) sáng lập ra với chủ trương triết lý phổ pháp và nguyên tắc phổ kính trong tín đồ. Do quá khác biệt, thậm chí là mâu thuẫn với các tông phái Phật giáo khác (đặc biệt là Tịnh Độ tông, Thiên Thai tông, Hoa Nghiêm tông) và quyền lợi giai cấp cầm quyền quân chủ, Tam giai tông đã bị phê phán và xóa bỏ triết để vào trung kì nhà Đường (thế kỷ VIII-IX).

Nghiên cứu này vận dụng kết hợp tài liệu nguyên bản của Tam giai tông phát hiện ở Cam Túc và Thiểm Tây (Trung Quốc) trong thập niên 1980 với kết quả nghiên cứu của nhiều tác giả Nhật Bản, Trung Quốc và phương Tây, vận dụng lý thuyết vốn văn hóa của Pierre Bourdieu (1977) và lý thuyết lựa chọn duy lý của Fredrik Barth (1969) để thảo luận vấn đề cốt lõi của tông phái này: triết lý phổ pháp và thực hành phổ kính. Qua nghiên cứu này chúng tôi muốn nhấn mạnh rằng tầng lớp đại chúng với các hạn chế của mình thường trở nên lý tính trong việc thực hành các triết lý tôn giáo; chính vì vậy, các triết lý, chủ trương cấp tiến, phổ quát và đơn thuần thường sẽ không đạt được hiệu quả lâu dài. Tam giai tông là một thí dụ điển hình.

Từ khóa: Phật giáo, Tam giai tông, thiền sư Tín Hành, phổ pháp, phổ kính.